

Verhandeling over de keur van Gui van Henegouwen, door allerlei werkzaamheid in onderscheidene hem opgedragen Kommissien, door gedurige briefwisseling en narigten omtrent oude Handschriften, archieven en gedenkstukken, onder anderen over Handschriften van MAERLANT, over de *Pelgrimage der menscheliker nature*, over eene *jammerlicke Clage*, over den *St. Pieterssteen van Egmond*, over opgegraven Penningen te Lier, en over *het lezen van oud Schrift*; met één woord, over alles, wat het vak der Oudheid, bijzonder de Vaderlandsche, betreft, waarin de man als heerschte, en waarover de Klasse hem altijd in de eerste plaats raadpleegde. Hij overleed den 27sten September 1831, in den ouderdom van 91 jaren. Zijn roem is onsterfelijk.

En nu BILDERDYK, die den 18^{den} December 1831 overleed, in den ouderdom van 75 jaren? Hem in al zijne kundigheden te schetsen, zoude zoo veel zijn als al de vakken onzer Instelling te doorloopen. Hij toch was als eene geheele Instelling voor Wetenschap, Letteren en Kunst, eene zeer zeldzame schatkamer van allerlei begaafd- en bekwaamheden. Hij was de man van zijne eeuw. Noemde men DE GROOT, de HUIGENSEN, HOOFT en VONDEL, als sterren van de eerste grootte in vroeger eeuw; BILDERDYK zal niet minder dan dezen als zoodanig geroemd worden, bij de vermelding van onzen leeftijd. Wie zou dan zoo ondankbaar zijn in dezen tempel van Wetenschap, Letteren en Kunst, om geen dankoffer, geene hulde te willen brengen op het graf van dien onvergelykelijken Dichter, Taalkundige en Geleerde; van den man van zoo veel omvattende kennis, van zoo hoogstzeldzaam vernuft en onuitputtelijke werkzaamheid? Maar waar is de redenaar, die zijnen lof en werken naar waarde zou vermelden en aan allen voldoen? Al wilde, al konde men, en zeker ik kan het niet, tijd en geduld zouden ontbreken. Bepalen wij ons dus eeniglijk en kortelijk tot eene oppervlakkige aanstipping, wie hij voor het Instituut was, en wat hij voor hetzelfde deed.

Dat

Dat hij dadelijk bij de oprigting van het Instituut Lid werd, sprak van zelve. Reeds bij den aanvang toonde hij door zijn *Lijkdicht* op den toenmaligen Voorzitter der Tweede Klasse HINLOPEN, als anderzins, zijne belangstelling. In September 1809, gaf hij eene Verhandeling over *dichterlijke geestdrift en dweeperij*; in November, over *de gedaante en beteekenis der Letteren*; in December van dat jaar en in Januarij van 1810 vervolgde hij dit onderwijs; wij staarden 's mans kennis en vlugheid aan, terwijl hij al de alfabets der onderscheidene talen doorliep, zichtbaar en geestrijk met elkander vergeleek. Bijna te gelijk las hij een gedeelte van zijn onvolprezen en, helaas! onvol-eind Heldendicht *de ondergang der Eerste Wereld*, gevolgd door eene belangrijke Verhandeling over *de machiene in het Heldendicht*. In Mei 1810 las hij een Vertoog over *den afkeer onzer Voorvaderen tegen het Hoogduitsch en de blijken daarvan in onze taal te vinden*, welke hij overtuigend en met vurige deelneming aanwees. In September 1810 verhandelde hij over *de Nehalennia*, en over het zoo lezenswaardig *Tooneelspel* van O. Z. VAN HAREN, *Pietje en Agnietje* genaamd, deszelfs historischen oorsprong, aanleg en verdiensten. In October droeg hij iets voor over *de Sebastianisten in Portugal*; in December over *de Reizen in het Treurspel*, en over *het gebruik der Hollandfche Adjectiva met en zonder e*, terwijl hij in 1809, 1810 en 1811, gelijk later, geen' klasfikalen avond liet voorbijgaan, zonder dat hij uit zijne onoverdierbare brieventas de keurigste dichtstukjes voor den dag haalde en ons mededeelde. Hij las in November 1811 eene treffende Verhandeling over *de vertaling en navolging van dichters*; in 1812 over *de Sinesche taal*, en over *de uitvinding der Drukkunst*. Hij wisselde deze taalkundige en dichterlijke mededeelingen af door opgaven en uitleggingen van zilveren Penningen van Karel den Groote en Lodewyk den Godvruchtige, toen in Drenthe gevonden, gelijk hij vroeger over Hollandfche munten van 1523, te Voorburg in een turf gevonden, ons bezig hield.

hield. Ook in de voor hem drukkende jaren van 1813, bleef hij onvermoeid werkzaam, schoon min gezet in het doen van verhandelingen en het houden van voorlezingen; want daarvan spraken wij nog maar alleen. In genoegzaam alle belangrijke Kommissien was hij daarenboven van den beginne af, met de hem eigen lust en volharding werkzaam; inzonderheid in die over *de taal*, over *het opgeven van al de nog bruikbare Tooneelsukken*; over *de verbetering van het Tooneel*; over *het vervaardigen van eene analyse der Hollandsche taal*; over *de voorloopige en nadere bepalingen, op welke gronden een Nederduitsch Woordenboek moest en kon worden gebouwd*; over *de accent en maat der woorden*; over *het nagaan en bepalen van den tegenwoordigen staat der Dichtkunst, en bijzonder van het Treurspel*, over *den invloed der Spraakorganen op de taal*, en over *het zamenstellen van een Glossarium van verouderde woorden*.

Niet enkel de dichtpen was BILDERDYK eigen; de keurigste schrijven teekenen met graveerstift, ja Bouw- en Doorzigtkunde, waarover hij iets aan de Vierde Klasse mededeelde, stonden hem ten dienste. Ik behoef zijn stout en keurig ontwerp tot een Monument op den berg *Cenis* bestemd, slechts te noemen; zijne afschriften van de oudste Handschriften lieten in keurigheid en naauwkeurigheid niets te wenschen over. Innerlijke nasporing paarde zich aan uiterlijke nette navolging en overbrenging, het zij hij den *Spieghel Historiae*, het *Voorwerk van Maerlants Bestiaris*, de *Naturenbloeme*, de *Rijmbijbel*, de *Leekenspieghel*, den *Nederduitschen Reinaerd de Vos*, de *Natuurkunde van Broeder Gheraert*, de oude *Archieven* in de ijzeren Kapel in de Oude Kerk alhier, of andere *Charters* naspoorde, overschreef of afteekende. Eene gedurige briefwisseling hield hij onder dit alles, als namens de Klasse, met de geleerdste taalkundige buitenlanders, de Gebroeders GRIMM, PUGENS, VAN PRAET en anderen,

Toen de Heer SCHELTEMA in den jare 1814, door de verlegging zij-

zijner woonplaats naar elders, van de waarneming van het Sekretariaat moest afzien, werden die werkzaamheden BILDERDYK opgedragen, en door hem tot in 1816, geheel zonder verband, waargenomen met een ijver, naauwkeurigheid en goedwilligheid, die boven alle verwachting waren. Nu en dan liet hij, op de begeerte der Klasse, zijne opstellen voor die van anderen plaats maken; zijn eigene te veranderen was hem onmogelijk. Het heugt mij, hoe hij meer dan één jaarlijksch Verslag, dat hij altijd aan het oordeel der Klasse eerst pligtmatig onderwierp, op verzoek der Klasse, geheel liet veranderen, en den steller zijnen dank nog daarenboven hartelijk betuigde. Het denkbeeld van gehoudeheid, van verpligting, met zekere vaste belooning vooral, was hem tegen de borst, en toen men, met het beste oogmerk, in 1816 hem als *vast* Sekretaris verkoos en aanstelde, bleef hij wel, tot zijn vertrek naar Leiden, pligtmatig werkzaam, maar de rechte warmte, de vrije lust was geweken; en van dat oogenblik af betuigde hij zich, en was inderdaad, als voor de Klasse verloren, tot spijt van ons allen. Het is waar, zeer enkelen schenen hem de eer eener zoo geheele werkzaamheid, alsof hij een goed en groot deel der Klasse destijds zelve was, te misgunnen, en, daar zij hem niet konden volgen noch verbeteren, hingen zij somwijlen aan kleinigheden, die BILDERDYK als dingen van groot gewigt verdedigde, of hielden aan den vorm, aan één geuit woord of gevoelen wel eens kleingeestig vast. Zulken hielden hem in zijne vaart, zeker al te ruim van omvang en te snel van beweging om bij te houden, tegen; maar anderen begrepen te regt, dat het den Koning, onzen Lastgever, dat het 't Gemeenebest der Letteren, dat het der Klasse te doen was, om de zaak zelve, niet zoo zeer wie daar, meer of min, aan werkte; trouwens BILDERDYK werd door velen onzer Leden, als het pas gaf of men dit toonen wilde, uitnemend bijgestaan of geëvenaard, somwijlen overtroffen, vooral in gematigdheid en bezadigdheid, en wel inzonderheid door ons kundig, edel en werkzaam medelid SIEGENBEEK.

Ziet daar, in alle opregtheid, kort en oppervlakkig, maar welmeenend, gemeld, wat Mr. WILLEM BILDERDYK, die zoo veel, in zoo vele opzigten, was en schreef, voor het Instituut geweest is. Hij was in alles één geheel, in alles oorspronkelijk, een wonder van vernuft, zijn gevoel, smaak en kennis. Zijn leven is een spiegel van menschelijke kracht en menschelijke zwakheid. Door sommigen gruwzaam gehoond, en zelfs na zijn dood schandelijk gelasterd, door anderen in alles, ik zoude bijna zeggen in zijne zwakheden, als ten hemel verheven, moeten zijn leerzame omgang en hoogst belangrijke mededeelingen en werkzaamheden ons overdierbaar blijven. Draagt zijn leven, droegen zijne gevoelens den indruk, het kenmerk van de partijzichte en de onrust onzer dagen, waarvan hij veel te lijden heeft gehad, en waarvoor hij zich weinig boog; hun echter, die hier zijnen naam niet met eerbied uitspreken, zijn afbeeldfel, waarmede onze gewone vergaderkamer regtmatig prijkt, niet met erkentelijkheid en welgevalen beschouwen, hun zouden wij welligt toevoegen de gezegden der ouden:

Weg ongewijden, weg van hier! —

Zijn eer, zijn naam, zijn lof zal toch steeds blijven.

En nu JACOBUS KONING, der Tweede Klasse plotfeling op den 2den April dezes jaars, in den ouderdom van 62 jaren, ontvallen? Hij was een geheel ander man als BILDERDYK; zijn verlies was niet minder groot en gevoelig voor de Klasse. Hij toch mogt met regt genoemd worden één der meest werkzame Leden. Ijveriger omtrent Vaderlandsche Oudheden en Geschiedenis, vuriger beminnaar onzer Letteren kon er niet zijn. Zijn lust tot opsporen, onderzoeken, vergelijken, zijne boekenkennis hieromtrent hadden bijna geen wederga. Zijne meesterlijk uitgewerkte Verhandeling ter handhaving van de eer der *uitvinding van de Boekdrukkunst* voor Haarlem en KOSTER en al wat daarmede in verband stond en daartoe nader werd bijgedragen, zijne *Geschie-*